

Lezen

EEN UITGAVE VAN STICHTING LEZEN



LITERATOUR

2016

september Boekenparade, boekenparade.nl ••• 5 t/m 15 september stemperiode Dioraphte Literatuur Prijs, literatuur.nu ••• 17 t/m 25 september Literatuur, de Boekenweek voor jongeren, literatuur.nu ••• 16 september YALBAL, het YA-feest voor jongeren met o.a. uitreiking Dioraphte Literatuur Prijs, boekenparade.com, literatuur.nu ••• 18 september Young Adult-dag Boekenparade, boekenparade.com ••• 18 september Young Adult Festival Purmerend, leesteken.nl ••• 24 september YALfoort, facebookevent ••• 24 en 25 september Geen Daden Maar Woorden Festival, gdmw.nl



FOTO: TON KOENE

Vaker het tijdschrift *Lezen* in de bus? Word gratis abonnee!

Voor u ligt een speciale uitgave van het tijdschrift *Lezen*, met als thema jongeren en leescultuur. Mocht dit uw eerste kennismaking zijn met *Lezen*, dan nodigen wij u van harte uit om gratis abonnee te worden.

Vier keer per jaar biedt het tijdschrift *Lezen* inspiratie en informatie voor iedereen die zich bezighoudt met lezen, taal of leesbevordering. Van kinderdagverblijf tot lerarenopleiding: overall waarderen professionals de *Lezen*. Leesbevordering krijgt in alle onderwijssectoren aandacht in een doorgaande leeslijn en onze abonnees kijken graag bij elkaar over de schutting. Word ook lid! Abonneren is gratis voor professionals op het gebied van leesbevordering. U vindt het inschrijfformulier op lezen.nl.

NB: Toezending binnen Nederland is gratis. Voor andere landen wordt een bijdrage in de verzendkosten gevraagd. *Lezen* is ook digitaal te lezen via lezen.nl.





Redactioneel

Deze zomer was Amsterdam korte tijd in de ban van Samuel L. Jackson. Hij (en/of zijn stuntman) stoof in een speedboot door de grachten. Er waren schietpartijen en woeste achtervolgingen – en even zo vele afzettingen waaronder de Amster-

dammers te lijden hadden. Maar: de opnamen zouden de stad drie miljoen euro opleveren.

Misschien deed Jackson ook de Leidsegracht aan. Daar staat een bankje dat sinds 2014 druk wordt bezocht door zoenende en selfies makende tieners (#TF105). De reden? Het bankje is het decor van een sleutelscène in de film *The Fault in Our Stars*, gebaseerd op het gelijknamige boek van John Green. Deze tieners hebben de stad ook veel opgeleverd, naar verluidt zelfs een veelvoud van drie miljoen.

Het heeft de jongeren natuurlijk ook iets opgeleverd, en niet alleen een leuke selfie. De kans is groot dat ze *The Fault in Our Stars* niet alleen zagen maar ook lazen. En wie eenmaal John Green heeft gevonden, blijft nog wel even lezen.

Stichting Lezen zet zich er sinds jaar en dag voor in dat iedere jongere zijn eigen John Green vindt. Steeds vaker gebeurt dat samen met anderen zoals in de campagne die in 2010 begon als de Grote Jongerenliteratuur Prijs, en nu Dioraphte Literatuur Prijs heet. Deze special verschijnt ter gelegenheid van de Literatuur, de Boekenweek voor jongeren. U leest hierin over de campagne maar vooral ook over de jongeren die we ermee willen bereiken: hebben ze bijvoorbeeld tussen alle films door nog wel tijd om een boek pakken?

Ik wens u veel leesplezier en hoop dat u vaak het genoeg hebt het juiste boek bij de juiste lezer onder de aandacht te brengen.

Gerlien van Dalen,

Directeur Stichting Lezen

INHOUD

4 Durf te leren

Interview Buddy Tegenbosch

5 Met een omweg kom je er ook

Interview Anne-Gine Goemans

6 ‘Wacht maar, ik kan het wél’

Interview Özcan Akyol

7 Oorlog in je hoofd

Lezen en verder lezen

8 Blikveld

10 Prikfels

14 De jongerenliteratuur is ~~een opstap naar~~ het echte werk

Pleidooi van een docente Nederlands

16 ‘Ik lééf in een boek’

Jongeren over lezen

18 Op zoek naar een boek

Leestips

De projecten die recentelijk mogelijk zijn gemaakt met inhoudelijke en/of financiële steun van Stichting Lezen, zijn met  aangegeven.

 facebook.com/stichtinglezen
 [@stichtinglezen](https://twitter.com/stichtinglezen)

Literatuur 2016. Een speciale uitgave van kwartaaltijdschrift Lezen ter gelegenheid van Literatuur, de Boekenweek voor jongeren, een uitgave van Stichting Lezen. Professionals en studenten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie ontvangen Lezen gratis door zich aan te melden via lezen.nl

Redactieadres: Stichting Lezen, Nieuwe Prinsengracht 89, 1018 VR Amsterdam. T 020-6230566 | E-mail redactie: redactie@lezen.nl

Voor vragen over gratis toezending en adreswijzigingen: info@lezen.nl | Hoofdredacteur: Gerlien van Dalen | Eindredactie: Annemarie Terhell / Eva Gerrits

Redactie: Joukje Akveld, Daan Beeke, Eva Gerrits, Annemarie Terhell, Desirée van der Zander

Medewerkers aan dit nummer: Esther Aarts, Ton Koene, Jorgen Koopmanschap, Miriam Pijters

Vormgeving: Ramona Dales, Lijn 1, Haarlem | Uitgever: Stichting Lezen

Druk: Zalsman BV | Coverbeeld: © Floor Rieder

© augustus 2016 Stichting Lezen. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van enige methode of vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1570-9698. De inhoud van **Literatuur 2016** is auteursrechtelijk beschermd. Eventuele rechthebbenden die wij niet hebben kunnen achterhalen, verzoeken wij contact op te nemen met de uitgever.



FOTO'S TON KOENE

Durf te leren

SCHOLENTOURNEE –Tijdens de Literatour, de Boekenweek voor jongeren, trekken van 17 tot en met 25 september zeventien auteurs door het land om scholen te bezoeken. In een interview vertellen drie van hen over hun wording als schrijver. Buddy Tegenbosch rondde de Sport-academie af, werd piloot, maar miste een creatieve uitdaging. Hij begon te schrijven en is de auteur van de populaire jongerenromans *Pokerface* en *Oog om oog*.

DOOR EVA GERRITS

‘Piloot zijn is leuk – vliegen, nieuwe mensen ontmoeten – maar het werk is ook altijd hetzelfde. Het is niet creatief. Ik houd erg van lezen en op een gegeven moment dacht ik, kan ik niet zelf eens een verhaal schrijven? Een paar dagen later verdwaalde ik tijdens het hardlopen en passeerde een boerderij die ik herkende. Het bleek de boerderij te zijn waar we vroeger op schoolkamp gingen. Had ik niet het idee gehad te gaan schrijven, dan was me dat niet eens opgevallen, ik was gewoon op zoek naar een verhaal. Ineens stroomden er allerlei ideeën mijn hoofd in. Die heb ik hardop lopen opzeggen om ze niet kwijt te raken. Zodra ik thuiskwam ben ik gaan schrijven, na een week of twee was er een verhaal. Heel cliché, bleek toen ik het overlas, maar superleuk om te doen. Ik heb toen een cursus gevolgd, aan het eind deden we mee aan een korteverhalenwedstrijd en ik won. Als beloning kreeg ik advies van een schrijver, ik schreef door en zo ontstond *Pokerface*, uit tien procent talent en negentig procent doorzettingsvermogen. *Oog om oog* schrijven viel me zwaarder. Nu begon ik wél met het idee dat het een boek moest worden, en een goed boek.

Ik houd van realistische verhalen, van korte, heldere zinnen. Ik schrijf graag voor jongeren. Toen ik zelf een jaar of zestien was dacht ik wel te weten hoe alles in elkaar stak. Tegelijkertijd is de druk om niet buiten de boot te vallen dan groot, zowel van buitenaf als van binnenuit. Daarin schuilt het gevaar van het maken van verkeerde keuzes. Kortom, een dankbare leeftijd om over te schrijven. *Pokerface* slaat ook aan bij jongens die normaal gesproken weinig lezen – het vlotte, de vaart, de spanning en ook wel de gelaagdheid. Tegen leerlingen zeg ik vaak: durf in creatieve processen slecht te zijn, fouten te maken. Je begint net, je moet leren. Het belangrijkste is dat je er veel tijd in steekt en het leuk vindt. Dan word je vanzelf beter.’



Met een omweg kom je er ook

Anne-Gine Goemans (1971) debuteerde met *Ziekzoekers*, een meeslepend en hilarisch familiedrama tegen een oer-Hollandse achtergrond, dat werd bekroond met de Anton Wachterprijs. In het speelse *Glijvlucht* smeedt een jongen een vermetel plan om de liefde en aandacht te winnen van een onbereikbaar meisje en zijn afwezige moeder. Goemans' meest recente boek, het op feiten gebaseerde *Honolulu King*, gaat over een Indische man die worstelt met geheimen uit zijn oorlogsverleden.

‘Op de mavo had ik een inspirerende docent Nederlands die mijn enthousiasme voor boeken aanwakkerde. Geïnteresseerde leerlingen nam hij mee naar lezingen, heel leuk. Vanaf toen wist ik dat ik journalist wilde worden – ik wilde nooit wat, totdat ik die docent kreeg. Als kind werd ik voor mijn gevoel nooit gezien. Hij zag dat ik kon schrijven, waardoor ik dat zelf ook beseftte. De motivatie door die docent markeerde het begin van een heel traject: mavo, havo, hbo, universiteit. Gezien willen worden is essentieel, het zit ook in al mijn boeken. Vanaf de havo kreeg ik een hekel aan de verplichte leeslijst. Natuurlijk moeten docenten leerlingen laten zien wat er is, maar ik geloof niet in dwang of verplichting, wel in een flexibele omgang.

De School voor Journalistiek in Utrecht was een linkse opleiding, daar zijn wel wat activistische zaadjes geplant. Thuis in Spaarndam heb ik jaren actiegevoerd tegen allerlei bouwplannen en de uitbreiding van Schiphol. Dat vertel ik ook op scholen. Leerlingen hoeven vooraf niets van mij te lezen, ik lees ook niet voor. Ik vertel over mijn achtergrond, hoe ik leef, over het actievoeren, hoe dat zich allemaal verhoudt tot mijn boeken. Ik wil leerlingen meegeven wat betrokkenheid is: kijk om je heen, hoe mooi alles is en hoe snel het verandert.

Met *Glijvlucht* won ik de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs. Eerst vond ik het niks dat ik in de young-adulthoek terechtkwam, nu vind ik het de leukste doelgroep. Jongeren hebben er bij wijze van spreken schijt aan dat je komt, ze pretenderen niks, vragen erop los – zet mij voor honderd jongeren neer en ik geniet. Al zijn er maar een paar die geïnteresseerd raken in de wereld. Boeken bieden daarop een fantastisch venster. Wat ik leerlingen ook voorhoud: zoek je eigen weg. Je hoeft niet per se te studeren om iets te worden. Met creativiteit, een beetje verzet en veel volharding kom je er ook.’



‘Ik kan het wél, wacht maar’

Özcan Akyol (1984) debuteerde met de semi-autobiografische bestseller *Eus* en wordt beschouwd als een van de belangrijkste literaire schrijvers van zijn generatie. *Turis* gaat over een gezinsstrijd in een arbeiderswijk in Deventer, die dagelijks wordt aangewakkerd door vader Turis, een gewetenloze dronkaard en hoerenloper. De jongste zoon grijpt een geheim aan dat zijn moeder al een decennium met zich meedraagt om zijn vader voorgoed uit hun levens te verdrijven. Tijdens zijn zoektocht naar de waarheid krijgt hij al snel tegenwerking uit onverwachte hoek. De zoon dient zich opnieuw te verhouden tot zijn vader, zijn moeder en vooral tot zichzelf.

‘Ik ben opgegroeid in een buurt met overwegend Turkse gastarbeidersgezinnen. Als kind was ik een enorme verhalenverteller, een praatjesmaker. Mijn ouders zijn analfabeet, ze spreken geen Nederlands. Tot mijn twintigste bestonden literatuur en leesplezier niet voor mij, alleen de boeken die ik voor school moest lezen. Toen ik in aanraking kwam met justitie ben ik noodgedwongen gaan lezen, in afwachting van een eventuele straf. Ik dacht altijd dat literatuur ontoegankelijk was, dat het me niet zou kunnen raken. Tot ik parallellen met mijn eigen leven herkende in een boek over de zelfkant van de stad. Ik wilde meer van dat soort boeken lezen om mezelf beter te leren kennen, de wereld beter te leren begrijpen. Later wilde ik ook mijn verhaal vertellen. Door mijn literatuur probeer ik mensen die normaal gesproken geen stem hebben, een stem te geven. Mijn ouders hebben nooit de moeite genomen zichzelf te ontwikkelen. Mijn broers en ik zijn hen in zowat alle opzichten voorbijgestreefd. Ik doorliep de mavo, het mbo, studeerde daarna journalistiek en Nederlands. Boeken verrijken je, verbreden je horizon. Ze kunnen er ook voor zorgen dat je identiteit verandert en je van bepaalde mensen vervreemdt – mijn ouders en ik kunnen ons totaal niet meer in elkaars denkwereld verplaatsen, het onderlinge onbegrip neemt alleen maar toe. Juist de mensen die geen vertrouwen hadden in mijn kunnen, die zeiden: je gaat er niet komen – die inspireerden mij. Hun ongeloof werd mijn drijfveer: ik kan het wél, wacht maar. In mijn lezingen voor jongeren benadruk ik dat: laat je nooit ontmoedigen door anderen. Ik heb haast obsessief geïnvesteerd in mezelf, las twee, drie boeken per week om een goede schrijver te worden, schreef elke week verhalen die niemand las, maar die ik als vingeroefeningen beschouwde. Schrijven is niet altijd leuk, maar ik weet waarom ik het doe. Dat is het belangrijkste.’ ●●●

Oorlog in je hoofd



In *De hemel van Heivisj* van Benny Lindelauf (Querido) strooit de oorlog zand in de geoliede zussenmachine van Fing, Muulke en Jes. Een roman vol Limburgse volksverhalen en buitenissige karakters die sprankelt van humor en vertelkunst. (winnaar DLP 2011)

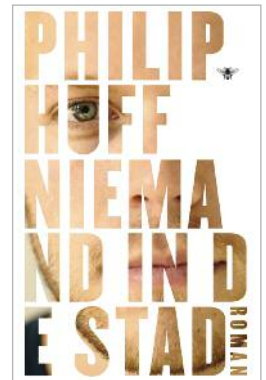
VIJF WINNAARS – Sinds 2010 is er een prijs voor jongerenliteratuur: de Dioraphte Literatour Prijs (DLP). Uit de boeken die in de afgelopen vijf jaar de vakjuryprijs in de categorie Nederlandstalig hebben gewonnen, spreekt een grote diversiteit. Van studentendrama tot rauw realisme – de literatuur is rijk aan kwalitatief hoogwaardige romans die aansluiten bij de beleavingswereld van jongeren.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

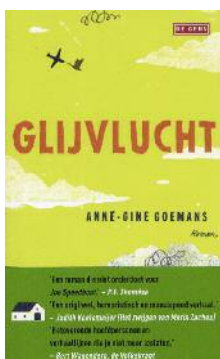
De veteraan van Johan Faber (winnaar DLP 2015) is een verrassend en gelaagd boek. Plaats van handeling is het slaperige grensdorpje Neerlo, waarvan het hart bestaat uit een supermarkt met twee gangpaden en een inzamelpunt voor oud paper. Saaiheid troef. Tot Afghanistan-veteraan Meindert Oosting er terugkeert, met een oorlogsmedaille op zijn borst. Hij betreft een afgelegen vakantiehuisje en brengt zijn dagen door met doelloze zwerftochten met zijn hond door het bos. Als plotseling een jong meisje verdwijnt, wijst de dorpsgemeenschap met een grote vinger naar Meindert. Achtervolgd door pers en politie blijft Meindert zijn stugge en zwijgzame zelf. Niemand weet dat Meindert met een kloppend litteken tussen zijn benen uit de oorlog is gekomen. Hij is ontmand – letterlijk – door een berm bom. Het vertroebelt zijn motief. Meindert trekt zich weinig aan van de rechercheurs; dwangmatig blijft hij wandelen en herbeleefd in flashbacks zijn tijd in kamp Holland.

De veteraan leest als een whodunnit, de toedracht van de moord blijkt pas aan het einde – maar dat is alleen de buitenste schil van het verhaal. In zijn hoofd zit Meindert nog midden in de rauwe realiteit van de vredesmissie. Als lezer zie je een beschadigde oorlogsheld die verstrikt zit in de waanzin van de oorlog, niet meer kan aarden in zijn geboortedorp en onontkoombaar zijn ondergang tegemoet loopt. Johan Faber schrijft toegankelijk, precies, met scherpte en met humor en laat je de terugkeer van de wolf in het Nederlandse bos en de gruwelen van de oorlog beleven door de ogen van zijn getroebleerde hoofdpersoon. Een vervreemdende ervaring, waarbij grenzen vervagen. Wat is echt en wat verbeelding? Die vraag laat je, ook na het neerleggen van deze roman, niet los. ●●

De veteraan, Johan Faber. Nijgh & Van Ditmar, € 19,99



Philip uit *Niemand in de stad* van Philip Huff (De Bezige Bij) nestelt zich in de cocon van het Amsterdamse corpsleven. Een plotselinge verliefdheid zet een kettingreactie in gang die de zorgvuldig opgebouwde illusie van zijn studentenleven te gronde richt. (winnaar DLP 2013)



Glijvlucht van Anne-Gine Goemans speelt zich af onder de rook van Schiphol en gaat over de veertienjarige Gielis, een hartstochtelijk ganzenliefhebber, die dagdroomt over heldendom en een groots en meeslepend bestaan, en vriendschap sluit met de dikste man van het dorp. (winnaar DLP 2012)



Zeven pogingen om een geliefde te wekken van Ineke Riem (Arbeiderspers) is een vernuftig gecomponeerde verhalenbundel met een knipoog naar het sprookje van Doornroosje. Lioba valt in een mysterieuze slaap, waaruit dorpsgenoten haar proberen te wekken. (winnaar DLP 2014)



Literatour in de klas

Leerlingen uit de bovenbouw van vmbo, havo en vwo hebben sinds vorig jaar hun eigen Boekenweek, de Literatour, waarin jongerenliteratuur tot leven komt. Tussen 17 en 25 september reist een team van zeventien schrijvers langs middelbare scholen in heel Nederland om met jongeren te praten over verhalen, schrijverschap en lezen. Het Literatour campagneteam bestaat uit enthousiaste schrijvers van zowel jongeren- als volwassenenliteratuur: o.a. Özcan Akyol, Daniëlle Bakhuis, Abdelkader Benali, Alex Boogers, Khalid Boudou, Mano Bouzamour, Eva Burgers, Caja Cazemier, Anne-Gine Goemans, Daan Heerma van Voss, Bregje Hofstede, Ernest van der Kwast, Nina Polak, Buddy Tegenbosch en Floortje Zwigman. Een geschenk maakt de Boekenweek voor jongeren compleet. *3PAK: een korte verhalenbundel in drie delen*, wordt tijdens de campagneperiode cadeau gedaan door deelnemende boekwinkels en openbare bibliotheken. Twee van deze verhalen worden ook online verspreid. De verhalen in *3PAK* zijn geschreven door Mirjam Mous, Helen Vreeswijk en Alex Boogers. [AT] literatour.nu

Vlogboek

Leerlingen die moeite hebben met het kiezen van een geschikt boek, kunnen terecht op Vlogboek. Op dit YouTube-kanaal post docent Nederlands Jörgen Apperloo inspirerende filmpjes, waarin hij in vijf minuten steeds drie Nederlandse romans bespreekt om leerlingen bij hun literatuurkeuze te ondersteunen. Apperloo: 'Het idee om filmpjes te gaan maken voor de literatuurlijst, kwam in me op toen ik een uitzending zag van *Zomergasten*, waarin Ionica Smeets een vlog liet zien van schrijver John Green. Ik liep al langer met het idee om iets te doen met de literatuurlijst voor de bovenbouw, omdat ik merkte dat leerlingen met tegenzin voor de lijst lezen. Vaak beginnen ze optimistisch, maar halverwege maakt het enthousiasme plaats voor tegenzin. Dat is frustrerend. Volgens mij is het cruciaal dat ze zelf een keuze maken voor een boek. Sinds twee jaar maak ik daarom filmpjes. Per video bespreek ik drie titels, waaronder een klassieker en een nieuwe roman. De filmpjes zijn inhoudelijk, maar wel licht van toon. Ik mix er ook muziek- en filmfragmenten doorheen en probeer terloops een paar thema's of motieven te noemen, zodat ze er ook wat van opsteken en gericht een keuze kunnen maken.' [AT]

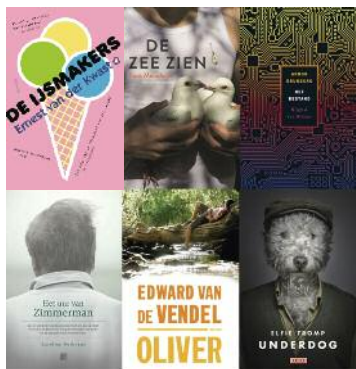
vlogboek.nl



De Dioraphte Literatour Prijs

De prijs voor jongerenliteratuur, die ooit begon als Grote Jongerenliteratuur Prijs onder voorzitterschap van Hedy d'Ancona, is toe aan zijn zesde editie. Op 16 september, aan de vooravond van de Literatour, de Boekenweek voor jongeren, wordt de Dioraphte Literatour Prijs uitgereikt. Als elk jaar worden er twee jury prijzen (Oorspronkelijk Nederlandstalig en Vertaald) en een Publieksprijs toegekend aan de beste boeken voor jongeren tussen de zeven- en achttien jaar. De drie winnaars ontvangen ieder een geldbedrag van € 15.000,-. De tien genomineerde boeken uit 2015 zijn: *De IJsmakers* van Ernest van der Kwast (De Bezige Bij), *De zee zien* van Koos Meinderts (De Fontein), *Het bestand* van Arnon Grunberg (Nijgh & Van Ditmar), *Het uur van Zimmerman* van Karolien Berkvens (Lebowski), *Oliver* van Edward van de Vendel (Querido), *Underdog* van Elfie Tromp (Luitingh-Sijthoff), *De naam van mijn broer* van Larry Tremblay (Nieuw Amsterdam), *Doorgang* van David Mitchell (Nieuw Amsterdam), *Waar het licht is* van Jennifer Niven (Moon) en *Vuur & as* van Sabaa Tahir (Luitingh-Sijthoff). Jongeren kunnen tussen 5 en 15 september online stemmen op hun favoriete boek van 2015 voor de publieksprijs. In *Lezen* 3, jaargang 2016, leest u op blz. 24, 25 een artikel over de tien genomineerde boeken. [AT]

literatour.nu



De Dag van het Literatuuronderwijs

Schrijvers ontmoeten, inspiratie opdoen, ervaringen uitwisselen met vakgenoten, luisteren naar de nieuwe inzichten van deskundigen – dat kan tijdens de drukbezochte Dag van het Literatuuronderwijs in De Doelen in Rotterdam. Het tweejaarlijks symposium is bedoeld voor iedereen die zich bezighoudt met literatuureducatie, zoals docenten Nederlands, docenten moderne talen en andere professioneel geïnteresseerden. In een aantrekkelijk en inspirerend programma is er aandacht voor actuele onderwerpen die spelen in het literatuuronderwijs, zoals de discussie over de toekomst van het schoolvak Nederlands en het literatuuronderwijs. Een groot aantal schrijvers verzorgt tijdens deze conferentie lezingen en workshops. De Dag van het Literatuuronderwijs vindt plaats op 22 november 2016 en zal worden geopend door scheidend dichter des Vaderlands Anne Vegter, die tijdens dit congres terugblijkt op haar ambtsjaren. [47] lezen.nl

dagvanhetliteratuuronderwijs.nl; lezen.nl



FOTO TIM LEGUIJT

Literatuur op de planken

Het nieuwe theaterseizoen brengt klassiekers in het theater. In Bordewijks schoolnovelle *Bint* (1934) draagt invaller De Bree met vuur de ideologie uit van rector Bint: drillen die kinderen, in 'het oude systeem van macht en vrees'. De leraar, die een weggepeste collega van klas 4d, bijgenaamd de Hel, mag vervangen, voert een psychologische strijd met zijn leerlingen die een schooljaar lang duurt. Zijn we het meest gebaat bij chaos of discipline? Die vraag stelt regisseur Ger Thijs centraal in zijn toneelbewerking, die vanaf september door het land reist. Met Tijn Docter als De Bree, Jules Croiset als Bint en met tien jonge acteurs als leerlingen, komen de schoolbanken in het theater.

In februari 2017 volgt, na het toneelsucces van *De ontdekking van de hemel*, een nieuwe bewerking van een roman van Harry Mulisch. *Twee vrouwen* (1975) verhaalt over de relatie tussen de gescheiden Laura en de veel jongere Sylvia, die er een raadselachtig en manipulatief voorkomen op na houdt. In een regie van Hanneke Braam schitteren Renée Soutendijk en Roos van Erkel in dit poëtisch liefdesdrama met een onverwacht slot. [47]

Voor de speellijst van *Bint* en *Twee vrouwen* zie hummelinckstuurman.nl



FOTO'S PIET

De Nationale Mediatheek Trofee

Lezen is belangrijk en wordt gestimuleerd door een inspirerende leesruimte, waarin leerlingen zich thuis voelen. Om scholen aan te zetten tot het investeren in een aantrekkelijke leesomgeving, reiken Stichting Lezen en Passionate Bulkboek elk schooljaar de Nationale Mediatheek Trofee uit, voorheen de Prijs voor de Beste Leesomgeving. Deze prijs prikkelt leerlingen, docenten en mediathecarissen in het voorgezet onderwijs om stil te staan bij de leesomgeving op hun school. Leerlingen kunnen hun mediatheek zelf nomineren. De winnende school ontvangt niet alleen de Nationale Mediatheek Trofee, maar ook een waardebon voor € 1.000,- aan nieuwe boeken. In september worden de nominaties van het schooljaar 2015–2016 bekendgemaakt. Meedoen aan de volgende editie kan door het insturen van een of meer foto's van de mediatheek via info@passionatebulkboek.nl onder vermelding van de naam, het adres en het e-mailadres van de school. Meer interessante projecten en leesbevorderingscampagnes voor het voortgezet onderwijs vindt u in de brochure *Lezen in de klas*, die te downloaden is via de website van Stichting Lezen. [47] lezen.nl

jongejury.nl



FOTO SHUTTERSTOCK

WAAR OF NIET WAAR?

STELLINGEN OVER JONGEREN EN LEESGEDRAG



Leesopvoeding maakt je slimmer

WAAR: Tweelingonderzoek bevestigt dit. Kinderen die op jonge leeftijd meer aandacht krijgen in hun leesontwikkeling dan hun tweelingbroer- of zus, presteren op latere leeftijd beter in intelligentietests. Ze scoren zowel hoger in verbale intelligentie (bijvoorbeeld woordenschat) als in non-verbale intelligentie (zoals redeneervaardigheden). Aangezien tweelingen hun genenpakket delen, kan dit niet anders worden verklaard dan door verschillen in leesopvoeding, die kunnen worden bewerkstelligd door een effectieve leraar, uiteenlopende aandacht van de ouders of een vriendengroep die het lezen stimuleert.

Bron: *Media:Tijd in beeld* (Sociaal en Cultureel Planbureau)



Jongeren lezen steeds minder

WAAR: Nederlandse jongeren zijn de afgelopen jaren inderdaad minder tijd gaan besteden aan lezen. Twee jaar geleden trokken dertien- tot negentienjarigen hiervoor dagelijks nog 26 minuten uit, in 2016 is de leestijd meer dan gehalveerd, naar 12 minuten per dag. Jongeren die wel lezen, besteden daar relatief veel tijd aan; evenveel als oudere lezers: een uur en drie kwartier per dag. Dat de leestijd van jongeren zo laag uitvalt, komt dus door de grote groep die vrijwel nooit leest. Slechts 21 procent van de dertien- tot negentienjarigen leest ten minste een dag per week in een boek, krant of tijdschrift. Twee jaar geleden was dat nog 28 procent.

Bron: *Tijd in beeld*, Stichting Marktonderzoek Boekenvak 2015



Veel scholieren lezen met tegenzin

WAAR: Vanaf een jaar of tien gaan leerlingen lezen steeds minder leuk vinden. Aan het begin van de basisschool worden kinderen blij van boeken en hebben zij een positieve leesattitude, op vijftienjarige leeftijd is die teruggevallen tot neutraal. Het leesplezier loopt met vrijwel elk levensjaar terug. De groep kinderen die het lezen van boeken bewust mijdt, groeit met het ouder worden. Met name jongere kinderen, meisjes, migranten en leerlingen op de hogere onderwijsniveaus blijven lezen. Leerlingen met een allochtone achtergrond beschouwen het lezen niet zozeer als plezieriger maar vooral als nuttiger dan niet-migrantenleerlingen.

Bron: Huysmans, 2013; Van Tuijl & Gijssels, 2015

Jongeren lezen steeds minder, en steeds vaker met tegenzin – zo wordt beweerd. Waar of niet waar? Stichting Lezen onderzoekt graag de feiten. Recent onderzoek bevestigt sommige veronderstellingen, andere kunnen worden verworpen. Het complete verhaal leest u op leesmonitor.nu, de kenniswebsite van Stichting Lezen. De Leesmonitor houdt een vinger aan de pols in het onderzoeksveld en informeert over nieuwe inzichten.

BRON: LEESMONITOR LEESMONITOR



Jongens en meisjes lezen hetzelfde

NIET WAAR: Jongens en meisjes hebben uiteenlopende genrevoorkeuren. Terwijl jongens liever kranten en strips lezen, prefereren meisjes verhaalboeken en tijdschriften. En terwijl jongens het prettig vinden om te lezen over sport, oorlog, fantasy en science fiction, vallen meisjes voor boeken over romantiek en vriendschap. Ook de drijfveren om te lezen verschillen. Het stillen van de honger naar kennis en informatie is voor beide seksen een even belangrijk motief. Meisjes lezen echter vaker ter ontspanning en regulering van hun stemming. Ze pakken een boek ter hand om hun verveling te verdrijven, zich rustig te voelen, afleiding te zoeken of hun eenzaamheid te verlichten. Als jongens wel lezen voor hun gemoedstoestand is dat niet om zich te ontspannen; ze zijn juist op zoek naar spanning, sensatie en opwindend.

Bron: Gille, Loijens, Noijons & Zwitser, 2010; Monitor Bibliotheek op school, 2013



Lezen is erfelijk

DEELS WAAR: Leesvaardigheid is niet alleen een kwestie van opvoeding en onderwijs, maar hangt ook samen met onze genen. Uit tweelingonderzoek en genetische studies blijkt dat de erfelijke aanleg bij het leren lezen substantieel is. Op twaalfjarige leeftijd kan de genetische samenstelling tot ongeveer 66 procent van de verschillen in leesvaardigheid tussen kinderen verklaren. Dat betekent dat een resterende 34 procent samenhangt met verschillen in de omgeving van kinderen. Er is dus wel degelijk een belangrijke taak weggelegd voor ouders, docenten en bibliothecarissen in de leessocialisatie.

Bron: Swagerman et al., 2015; Davis et al., 2014



Leesvaardigheid hangt niet samen met schoolkeuze

NIET WAAR: Nederland staat in de Europese top vier van landen die hoog scoren op het verband tussen schoolkeuze en leesvaardigheid. 62 procent van de verschillen in leesprestaties van vijftienjarigen laat zich verklaren door verschillen tussen middelbare scholen. De schoolkeuze bepaalt dus sterk of een kind uitgroeit tot een vaardige lezer en het kwaliteitsniveau tussen scholen loopt sterk uiteen. Nederland bevindt zich in het directe gezelschap van Duitsland, België, Hongarije en Slovenië. In de Scandinavische landen, met percentages rond de 10 procent voor verschillen tussen scholen, doet het er voor de leesprestaties weinig toe op welke school een leerling zit. De prestatieverschillen tussen scholen zijn overigens groter op het vmbo dan op de havo en het vwo.

Bron: Eurydice, 2011; OECD, 2016



Schrijver tegen wil en dank

GESCHENK – Alex Boogers schreef speciaal voor *3PAK*, het Literatourgeschenk, een verhaal over de vriendschap tussen een oudere man en een jong meisje, over hun beider uitzichtsloosheid en hoe zij elkaar vinden, voeden en helpen. De bron waaruit deze geboren schrijver tegen wil en dank put, voor al zijn boeken: zijn jeugd.

DOOR EVA GERRITS

Hoe vond u de weg naar boeken?

‘Ik kom uit een streng werkmilieu waarin geen enkele liefde bestond voor het boek. Toch schreef ik, als kind. Verhaaltjes, beelden in mijn hoofd, iets wat wellicht op poëzie leek – geen idee toen, wat poëzie was. Ik hongerde naar kennis en wist dat je daarvoor in boeken terecht kon. Mijn gang naar de boekhandel was een zoektocht naar herkenning, maar wat ik las leek niet op wat ik deed. Mijn schrijfdrang plaagde me. Niemand van mijn vriendjes deed het, ik hield het verborgen. Alleen een docent op de mavo liet ik iets lezen – het was taal, tekst, hij moest het maar duiden. Zijn reactie: schrijven was niet voor jongens zoals ik.

Op jonge leeftijd was ik al een vechtsporter. Het eerste boek waarin ik mezelf verloor was de biografie van Mohammed Ali, *The Greatest*, die las als een spannend verhaal over een jongen met een waanzinnig boks-talent maar, vond men, een te laag IQ voor een studie. Hij ging zichzelf ontwikkelen, zocht in boeken naar de geschiedenis van

de zwarte man, naar zijn rol in het leven. Ik begreep toen dat je niet een gebaand pad moest bewandelen als je daarin niets kon herkennen. Dat er een weg bestaat naast die van het gevecht. Je kunt je weg vinden in literatuur.'

Hoe kwam u bij een uitgever?

'Na de mavo had ik allerlei baantjes, doorliep daarna versneld de havo en het athenaeum, ben filosofie gaan studeren en uiteindelijk Nederlands recht. Toen ik 27 was zei mijn vriendin: je schrijft nog steeds, waarom stuur je het niet op? Van de uitgevers die ik benaderde, reageerde onder anderen Joost Nijsen, van uitgeverij Podium. We hebben eerst lang gecorrespondeerd – hij moest mijn vertrouwen winnen – voor ik debuteerde. Een ongebruikelijke weg: van de ongevraagd opgestuurde manuscripten wordt maar één procent uitgegeven. Ik had geen relevant netwerk, deed alles op eigen kracht. Mijn werk gaf de doorslag.'

Bent u er trots op?

'Ik was trots op mijn talent als vechter, op mijn fysieke prestaties. Mijn schrijverschap kan ik niet claimen. Lang zag ik het als iets wat niet voor mij was. Inmiddels ken ik de literaire wereld, weet ik hoe er tegenaan wordt gekeken. Maar ik denk nooit, ook niet na lovende reacties: het is goed genoeg.'

Toch, een leven als een feelgoodmovie.

'Mijn verrotte jeugd is een goudmijn, de bron waaruit ik put. Mijn werk is niet zozeer autobiografisch als wel doorvoeld. Ik heb ook geen literaire voorbeelden,

mijn werk komt uit mij. Dat is nou eenmaal zo gevormd, dat laat zich niet meer veranderen of door anderen inspireren.'

Wat valt u op bij schoolbezoeken?

'Lezen blijft een ondergeschoven kindje. Een docent moet bezieling tonen, in het bos van de literatuur als een gids met zijn lamp dingen belichten. Ook als maar vier leerlingen hem volgen is dat honderd procent winst. Die paar leerlingen die na afloop van een bezoek een persoonlijk gesprek beginnen, die begrijpen waar je het over had, daar doe ik het voor. En wat ik doe, kunnen docenten nog veel beter.'...•••

Alex Boogers (1970) schreef zeven romans, waaronder *Het boek Estee* en *Alle dingen zijn schitterend*. Onlangs verscheen zijn schotschrift *De lezer is niet dood*, een vurig pleidooi waarin hij docenten, schrijvers en uitgevers oproept lezers bij de literatuur te betrekken. In *Alleen met de goden*, zijn meest recente roman, laat Boogers als in een 'eindboek' al zijn thema's samenvloeien: verstoorde familierelaties, liefde en verlating, vechten om te overleven, schrijven om te groeien. Het won de Nederlandse Boekhandelsprijs en werd genomineerd voor de Libris Literatuur Prijs.



Speciaal voor **3PAK**, het Literatourgeschenk, schreven drie gerenommeerde auteurs een kort verhaal voor jongeren: Mirjam Mous, Helen Vreeswijk en Alex Boogers. De verhalen worden voorzien van lessuggesties en zijn deels te lezen op nu.nl. Scholen ontvangen één pakket met 32 exemplaren, het geschenk is ook gratis af te halen in deelnemende boekwinkels en bibliotheken. literatour.nu



De jongerenliteratuur is een

PLEIDOOI VAN EEN LITERATUURDOCENT

VOLWASSEN GENRE – Wie naar boekwinkel of bibliotheek gaat, zou zomaar kunnen denken dat de jongerenliteratuur zich de afgelopen jaren tot een op zichzelf staand genre heeft ontwikkeld. Uitgeverijen hebben fondsen die zich richten op jongerenliteratuur. Bibliotheken en boekhandelaars richten er aparte kasten voor in en zelfs de literaire kritiek besteedt er in recensies meer aandacht aan. Toch bestaan er, vooral bij docenten, nog veel misverstanden over adolescentenliteratuur: het zou enkel een opstap zijn naar het ‘echte’ werk en daarom zou het geen plaats mogen krijgen in de bovenbouw van havo en vwo. Laat staan dat boeken met dit etiket op de literatuurlijst mogen.

DOOR MIRIAM PITERS

Tegenwoordig zien we in boekhandels en bibliotheken een kast voor romans die om marketingtechnische redenen met een bepaald jongerenetiket verschijnen: jongerenroman, jeugdroman, young-adultroman, cross-overroman, adolescentenroman en jeugdliteraire adolescentenroman. De hoop is dat de boeken met zo’n etiket beter verkopen. Die uiteenlopende labels vertroebelen echter het beeld voor literatuur-

docenten, want boeken met eenzelfde etiket kunnen een zeer uiteenlopend niveau hebben. Het label zegt immers niets over de literaire kwaliteit. Zo lijken sommige titels voor vijftienplussers op de ouderwetse probleemboeken uit de jaren zeventig; een type boek dat onder docenten een slechte reputatie heeft: te weinig literair taalgebruik, te voorspelbaar en te weinig diepgang.

Toch zijn er de laatste jaren vooral in het Nederlandse taalgebied veel adolescentenromans verschenen die deze kritiek kunnen weerstaan. Ik kies hier bewust voor de literair-inhoudelijke term ‘adolescentenroman’, een term die niet de doelgroep maar de inhoud wil beschrijven. Zo’n roman behandelt de queeste van een individu naar zichzelf en naar de wereld om hem heen. Een dergelijke roman is niet per definitie alleen *bestemd* voor jongeren, maar is *geschikt* voor alle leeftijden. Denk aan *Oliver* van Edward van de Vendel of *De zee zien* van Koos Meinders. Beide boeken bezien de complexe werkelijkheid vanuit een opgroeiend individu, bevatten een diepere betekenislaag en zijn geschreven in een rijke, beeldende taal. Het is, kortom, aantrekkelijke Literatuur met een hoofdletter L die niet is gebonden aan leeftijd.



ILLUSTRATIE ESTHER AARTS

gewezen te worden. Onbekend maakt onbemind; niet alle docenten zullen het boek van Provoost kennen. Bovendien staat Provoosts werk in boekhandel en bibliotheek in de kast met jongerenliteratuur en het boek van Haasse, de grande dame van de Nederlandse literatuur, in de eregalerij der volwassenenliteratuur. Wie niet op de kast maar op de inhoud afgaat, ziet echter dat deze boeken zeer veel op elkaar lijken: beide behandelen thema's die raken aan de beleavingswereld van jongeren, hebben een diepere betekenislaag, roepen discussie op over morele, maatschappelijke dilemma's en zetten zodoende aan tot reflectie. Deze conclusie valt ook te trekken wanneer je andere boeken naast elkaar legt: *Gebr.* van Ted van Lieshout versus *Een hart van steen* van Renate Dorrestein, *Allemaal willen we de hemel* van Els Beerten versus *Efter* van Hanna Bervoets of *Schijnbewegingen* van Floor-tje Zwigman versus *Turks Fruit* van Jan Wolkers. Veel docenten zullen de respectievelijke eerstgenoemde boeken bezwaarlijk vinden, terwijl er geen inhoudelijke, literaire argumenten zijn om deze boeken te weren van een leeslijst in de bovenbouw. Het zijn volwaardige romans.

Leesniveau

Voor het onderwijs zou het overzichtelijker zijn als romans, in plaats van een marketingtechnisch etiket, voorzien zouden zijn van een label dat het leesniveau van het boek aangeeft. De ene zestienjarige is namelijk de andere niet: in dezelfde

opstap naar het echte werk

Veel minder gerespecteerd

Ook deze titels staan bij boekhandels en bibliotheken in kasten met aanduidingen als 'young adult', naast titels die om marketingtechnische redenen hetzelfde stempel kregen. Bij mij op school is het niet anders. Toch verdienen *Oliver* en *De zee zien* vanwege hun literaire gehalte net zo goed een plek naast bijvoorbeeld *Dagen van gras* van Philip Huff, dat in de kast met literatuur voor volwassenen staat. In die kast staan wel meer boeken die, net als de boeken van Huff, veel minder gerespecteerd zouden zijn in het literaire veld als de uitgever ervoor gekozen zou hebben om ze met het etiket 'jongerenroman' uit te geven. Denk bijvoorbeeld aan schrijvers als Robert Vuijsje, Özcan Akyol, Ernest van der Kwast, Niña Weijers en Lize Spit. In hun werk gaat het, net als bij Meinderts en Van de Vendel, om de worsteling van een (opgroeiend) individu, om het bevechten van een plekje in de complexe maatschappij en om het uitvinden wie je bent.

Niet de kast maar de inhoud

Stel dat een leerling uit de vierde klas van de havo of het vwo naar een docent Nederlands toekomt met de vraag of hij *Oeroeg* en *De arkvaarders* voor de lijst mag lezen. *Oeroeg* van Hella Haasse zal door iedere docent worden goedgekeurd, maar *De arkvaarders* van Anne Provoost maakt grote kans af-

4 vwo-klas zitten leerlingen met verschillende literaire ervaringen naast elkaar. Daarnaast kan ik, net als andere docenten, niet alles lezen wat jaarlijks verschijnt. Maar ik wil leerlingen wel zoveel mogelijk zelf laten kiezen wat ze lezen voor hun lijst, ook nieuwe romans. Hoe bepaal ik dan of wat ze willen lezen wel genoeg niveau heeft? Wat mij en andere docenten daarin enorm zou helpen: een algemeen geldende classificatie van boeken op basis van literaire competentie.

Dankzij Theo Witte beschikken we over een handvat daarvoor. Witte onderscheidt op lezenvoordelijst.nl zes niveaus van literaire competentie. Hoe mooi zou het zijn als zijn inzichten geëxtrapoleerd zouden worden naar het héle literaire veld, van uitgever tot lezer? Zo'n indeling zou een individuele, doorlopende leerlijn op het gebied van de literaire competentie mogelijk maken. Het doel van literatuuronderwijs is immers niet alleen het aanleren van theoretische kennis over literaire analyse of literatuurgeschiedenis, maar toch vooral het winnen van zieltjes voor de literatuur. Dat lukt beter als je aan kunt sluiten bij de interesses en het niveau van de afzonderlijke leerling en de leerling kunt laten groeien. ...

Miriam Piters is docente Nederlands op het Marnix Gymnasium en het Rotterdams Montessori Lyceum. Ze is sinds najaar 2015 voorzitter van de Dioraphte Literatour Prijs.



FOTO'S ANNEMARIE TERHELL

‘Ik lééf in een boek’

LIEFHEBBERS – Veel middelbare scholieren lezen niet voor hun plezier, zo blijkt uit onderzoek. Het goede nieuws: jongeren die wel lezen, doen dat vaak met overgave. Liefke (17 jaar), Emre (14) en Hikmate (17) zijn verslingerd aan lezen en vertellen over hun liefde voor literatuur. Liefke: ‘Ons huis verdrinkt erin.’

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Liefke: ‘Lezen zit in onze familie, iedereen doet het: mijn vader, mijn moeder, mijn tantes. Het begon al jong, op mijn vierde leerde ik een boek uit mijn hoofd, omdat ik wilde doen alsof. Op school maakte ik niet zo’n goede start. Het lezen ging niet lekker. Die avi-boekjes interesseerden me niet. Thuis las ik wel, het liefst boeken voor kinderen die twee jaar ouder waren. Boeken over kostschool vond ik geweldig, zoals de pockets over de Dolle Tweeling van Enid Blyton. Op de middelbare school was ik klaar met vlakke karakters en verhalen die altijd maar hetzelfde verloop hadden en stapte ik al snel over op volwassenenliteratuur. Ik herinner me nog goed hoe ik in de eerste met *Het lied en de waarheid* van Helga Ruebsamen kwam aanzetten. Mijn docente vond het wat hoog gegrepen en geloofde niet dat ik het echt begreep. Toch maakte het diepe indruk: het meisje in Nederlands-Indië met haar dunne moeder, die de schoot van haar mollige tante veel lekkerder vond zitten, en de natuur vanaf de veranda bekeek. De sfeer is sprookjesachtig, ik zat er helemaal in.

Wegkruipen

‘Soms probeer ik iets luchtigs, zoals *Het leven is vurrukkelluk* van Remco Campert, dat is minder zwaarmoedig dan de meeste Nederlandse boeken. Maar het liefst lees ik toch historische romans, zoals *De niet verhoorde gebeden van Jacob de Zoet* van David Mitchell. Daarin beschrijft hij het leven op een Japans eilandje waar alleen handelaren wonen. De voc heeft hem een gouden toekomst beloofd en Jakob leeft in een illusie, heeft totaal niet in de gaten dat de Compagnie na zijn vertrek is opgehouden te bestaan.

Andere culturen vind ik boeiend, zo las ik ook *Een zoon van het circus* van John Irving, over een Canadese arts die terugkeert naar Bombay. Toen ik een volgend boek van Irving probeerde, was de lol eraf. Ik ontdekte dat al zijn romans hetzelfde zijn. Altijd is er een seksueel geobsedeerde vader of zoon.

Herhaling vind ik jammer, daarom lees ik ook geen series. Originaliteit is in een tweede deel vaak ver te zoeken. Liever heb ik dan een heel dik boek, zoals *De ontdekking van de hemel* van Harry Mulisch. Daar was ik helemaal weg van: die twee engelen die in het begin in cryptische omschrijvingen aankondigen wat er zal gaan gebeuren. Het is net een puzzel. Moeite doen voor een boek vind ik niet erg. Volgend jaar doe ik eindexamen en ik hoop dat ik ook een paar boeken van vóór 1900 op de lijst mag zetten. Op onze school lezen we vooral moderne literatuur, maar ik heb liever *Eline Vere*. Heerlijk om in weg te kruipen, zo’n andere tijd.’



Emre (14): 'Ik lees uit nieuwsgierigheid. Lezen is leuk om te doen en het is nog goed voor je ook. Meer kennis is altijd beter, toch? Meestal lees ik realistische verhalen. Daarin kom je in situaties, waar je zelf niet in zit. Dat is handig om te ervaren, je weet maar nooit wat je in het leven kunt tegenkomen. Als ik lees, zet ik in mijn hoofd alles om naar de werkelijkheid. Ik zit er helemaal in. Vaak laat ik het verhaal in gedachten afspelen op een bekende plek, dan kan ik me helemaal voorstellen wat er gebeurt.

Latino King van Bibi Dumon Tak vind ik heel spannend. Het begint in een gevangenis in de Dominicaanse Republiek. Het is er smerig en Castel moet meedoen aan ongepaste dingen – echt heftig. Hij heeft veel meegemaakt op straat in Amsterdam en is nu werkzaam als drugskoerier. Hij wordt gepakt op het vliegveld. Ik had echt medelijden. Zo jammer voor hem! Ook Tessa uit *Chantage* van Hans Mijnders heeft het niet goed. Haar ouders zijn gescheiden, haar vriendinnen chanteren haar. Als ze niet doet wat zij zeggen, dreigen ze een filmpje op internet te zetten.

In de klas hebben we *Razend* gelezen van Carry Slee. Dat verhaal maakte me boos, zo boos! Ben je gek, het is maar een boek, hoor, zeggen mijn klasgenoten dan. Zij snappen dat niet. Maar voor mij is het echt, ik lééf in een boek. Ik was kwaad op Lennart, hij is zo sneaky. Hij blokkeert de relatie tussen Roosmarijn en zijn broer Sven. Ook al snapte ik hem niet, toch heb ik me ook in hem verplaatst. Ik bekijk het verhaal altijd vanuit elk perspectief, probeer met iedereen mee te leven. Dat was hier wel moeilijk, pas aan het slot begreep ik Lennart: hij was jaloers. Toen kon ik beter verklaren waarom hij zo denkt en zo gemeen doet.'

Hikmate (17 jaar): 'De belangrijkste reden voor mij om te lezen is dat ik wil kunnen meeleven met een verhaal. Ik wil voelen hoe het gebeurde mensen verandert, hoe ze oplossingen vinden. Mijn hobby is gedichten schrijven. Vaak brengen boeken me op ideeën voor een gedicht. *De dochter van Agadir* van Ouarda Saillo vond ik indrukwekkend. Daarin keert Ouarda, een Marokkaanse vrouw, terug naar haar geboortedorp in Marokko, waar erge dingen zijn gebeurd. Toen ze vijf was heeft haar vader haar moeder op een gruwelijke manier vermoord. Heel aangrijpend en ook enorm spannend. Zelf kom ik uit Tanger, in het noorden van Marokko. Ik ben veel vrijer opgevoed dan Ouarda. Haar verhaal gaf me veel om over na te denken, ik ben daar nog lang niet mee klaar.

Dit is geen dagboek van Erna Sassen vind ik ook een mooi boek, voor mij heel herkenbaar. Boudewijns moeder heeft zelfmoord gepleegd en nu is hij daarover aan het piekeren. Zelf heb ik mijn vader verloren toen ik negen was. Toen ik klein was, was het minder erg, mijn moeder vervulde gewoon twee rollen: die van vader en moeder. Pas toen ik een jaar of dertien werd, zag ik om me heen wat het verschil is tussen een moeder en een vader. Ik miste mijn vader en wilde alles van hem weten. Als je zelf een ouder hebt verloren, kun je je verplaatsen in wat Boudewijn denkt en voelt.

Iedereen krijgt klappen van Khalid Boudou is ook een boek waar ik veel aan heb gehad. Die titel is waar: iedereen krijgt klappen in het leven. Niet letterlijk op je gezicht maar wel mentaal. Khalid Boudou beschrijft de problemen tussen Marokkaanse families. Dit boek heeft mij geholpen om beter te zien wat er in mijn eigen familie gebeurt. Ik ga daar nu anders mee om.' ●●●

Op zoek naar een boek

VAN EXTRA LIGHT TOT PRETTIG PIKANT – Het is een terugkerende vraag voor elke docent Nederlands: wat laat je ze lezen? Campagnes als De Weddenschap, Literatour, De Inktap en Nederland Leest bieden veel mooie titels op verschillende lees- en belevingsniveaus. Zoveel leerlingen, zoveel smaken.

DOOR ANNEMARIE TERHELL



FOTO: JORGEN KOOPMANSCHAP

Extra light

Daan Boom, presentator van het tv-programma *Streetlab*, is een van de uitdagers van De Weddenschap, de succesvolle leescampagne voor het vmbo. Hij heeft zich voorgenomen om binnen drie maanden drie boeken te lezen en daagt leerlingen uit om hetzelfde te doen. Hij leest:

- *Boyd was hier*, Corien Botman (Querido, 15+). Een mooie coming-of-ageroman met stoere hoofdpersonen, die zich afspeelt op de Wilde Velden, een alternatieve begraafplaats in het bos.
- *De jongen in bubbeltjesplastic*, Phil Earle (Callenbach, 13+). Charlie Han, een te klein buitenbeentje met een talig talent, vecht voor erkenning en beleeft op zijn skateboard ongenadige valpartijen.
- *Bloedbroeders*, Helen Vreeswijk (Van Goor, 15+). Spannende thriller over de Pakistaanse Ayaan, die een zorgvuldig geplande beroving laat mislukken en zijn neef in zijn val meesleurt.



FOTO: JORGEN KOOPMANSCHAP

Lekker leesbaar

Frank van der Lende, bekend als radio-dj bij 3FM, maakte een originele boekkeuze als een van de drie gezichten voor De Weddenschap. Zijn leestips zijn licht pittig, maar ook lekker leesbaar.

- *Elke dag een druppel gif*, Wilma Geldof (The House of Books, 15+). Na de oorlog biecht Maarten zijn Hitlerjugend-verleden op, met grote gevolgen. Een indringend portret van een jongen die opgroeide in een NSB-gezin.
- *Haaieneiland*, Rob Ruggenberg (Querido, 12+). Ruggenberg beschrijft de lotgevallen van vijf Nederlandse verstekelingen op het eiland Takapoto in de Stille Zuidzee. Een goed gedocumenteerd verhaal dat soepel uit historische feiten ineens gepuzzeld is.
- *Ik geef je de zon*, Jandy Nelson (vertaling Aimée Warmerdam; Blossom Books, 14+). Kleurrijke young adult-roman over een kunstzinnige, competitieve tweeling, die overloopt van verbeeldingskracht en onuitgesproken emoties.



Met kwaliteitskeurmerk

De jury van de Dioraphte Literatour Prijs 2016 buigt zich jaarlijks over het aanbod en nomineert tien titels van uitzonderlijke literaire kwaliteit, die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren. Tussen 5 en 15 september kunnen leerlingen uit de bovenbouw hun stem uitbrengen voor de publieksprijs. Genomineerd zijn:

- *De IJsmakers*, Ernest van der Kwast (De Bezige Bij, 15+). Met veel humor en poëzie opgetekende familiegeschiedenis van een ijsmakersgeslacht, dat een gerenommeerde ijszaak runt in hartje Rotterdam.
- *Oliver*, Edward van de Vendel (Querido, 15+). Bloedbroeders Bendik en Oliver zijn uit elkaar gegroeid, maar vluchten samen naar een vakantiehuisje als Olivers leven op een breekpunt staat.
- *Underdog*, Elfie Tromp (Luitingh-Sijthoff). Gameverslaafde Rein verdient bij in de kennel van zijn moeder, die Afghaanse windhonden fokt. Puntig, pikant, scherp en smakeloos.

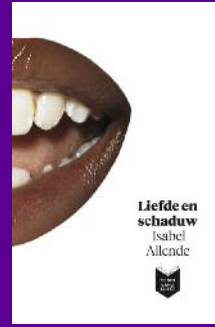
Zie voor de complete lijst nominaties dlp.nl



Extra pikant

Elk jaar mogen scholieren zich buigen over de winnaars van grote literaire prijzen en daaruit een eigen winnaar kiezen, door het uitbrengen van hun stem voor De Inktaap. Voor de editie van schooljaar 2016-2017 zijn genomineerd:

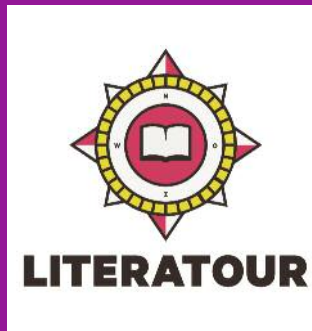
- *Jij zegt het*, Connie Palmen (Prometheus). Aangrijpende roman over de tragische liefdesgeschiedenis van twee beroemde boegbeelden uit de moderne westerse literatuur: Ted Hughes en Sylvia Plath (Libris Literatuur Prijs 2016).
- *Het hout*, Jeroen Brouwers (Atlas Contact). Veelgeprezen meesterwerk over de gang van zaken in een door kloosterlingen geleid jongenspensioonaat in de jaren vijftig van de vorige eeuw (Eci Literatuurprijs 2015).
- *Fansi's stilte*, Tessa Leuwsha (Atlas Contact). Documentair drama waarin de Nederlands-Surinaamse schrijfster op zoek gaat naar haar eigen familiegeschiedenis, die is getekend door het beladen koloniale verleden (Caribische nominatie).
- *Malva*, Hagar Peeters (De Bezige Bij). Poëtisch verhaal waarin Hagar Peeters Malva, de verstoten dochter van de Chileense dichter Pablo Neruda, een stem geeft (Fintro Literatuurprijs 2016).



Voer voor denkers

Nederland Leest zet na tien succesvolle edities niet meer jaarlijks één boek centraal, maar een thema, met als doel lezers aan te zetten tot debat. In 2016 is het thema democratie. In november kunnen Nederlanders meelesen met een van de volgende titels:

- *Heer van de vliegen*, William Golding (vertaling Harm Damsma & Niek Miedema). Klassieker over een groep jongeren die strandt op een onbewoond eiland en door onderlinge rivaliteit jammerlijk faalt in hun strijd om te overleven.
- *Liefde en schaduw*, Isabel Allende (vertaling Giny Klatser). Francisco en Irene, beiden werkzaam voor hetzelfde damesblad in een Zuid-Amerikaans land, worden door hun werk geconfronteerd met een lugubere kant van het militaire regime.
- *Morten*, Anna Levander. Trilogie over de fictieve politicus Morten Mathijssen van de Nieuwe Liberale Partij, die premier wil worden ten koste van zijn partijleider.



De Boekentipper

Op Literatour.nu vindt u de digitale Boekentipper, een zoekmachine waarmee jongeren boeken kunnen selecteren op 'moods', passend bij hun stemming en leesvoorkeur. De database van de Boekentipper bevat honderden titels die geschikt zijn voor leerlingen uit de bovenbouw van elk type onderwijs, van avontuurlijke roadtrips, spannende thrillers, serieuze hersenkrakers tot psychologische romans. De Boekentipper bewaart favoriete boeken van bezoekers en scherpt het profiel bij elk bezoek aan.

literatour.nu

De Weddenschap gaat van start op 31 oktober 2016, deweddenschap.nl

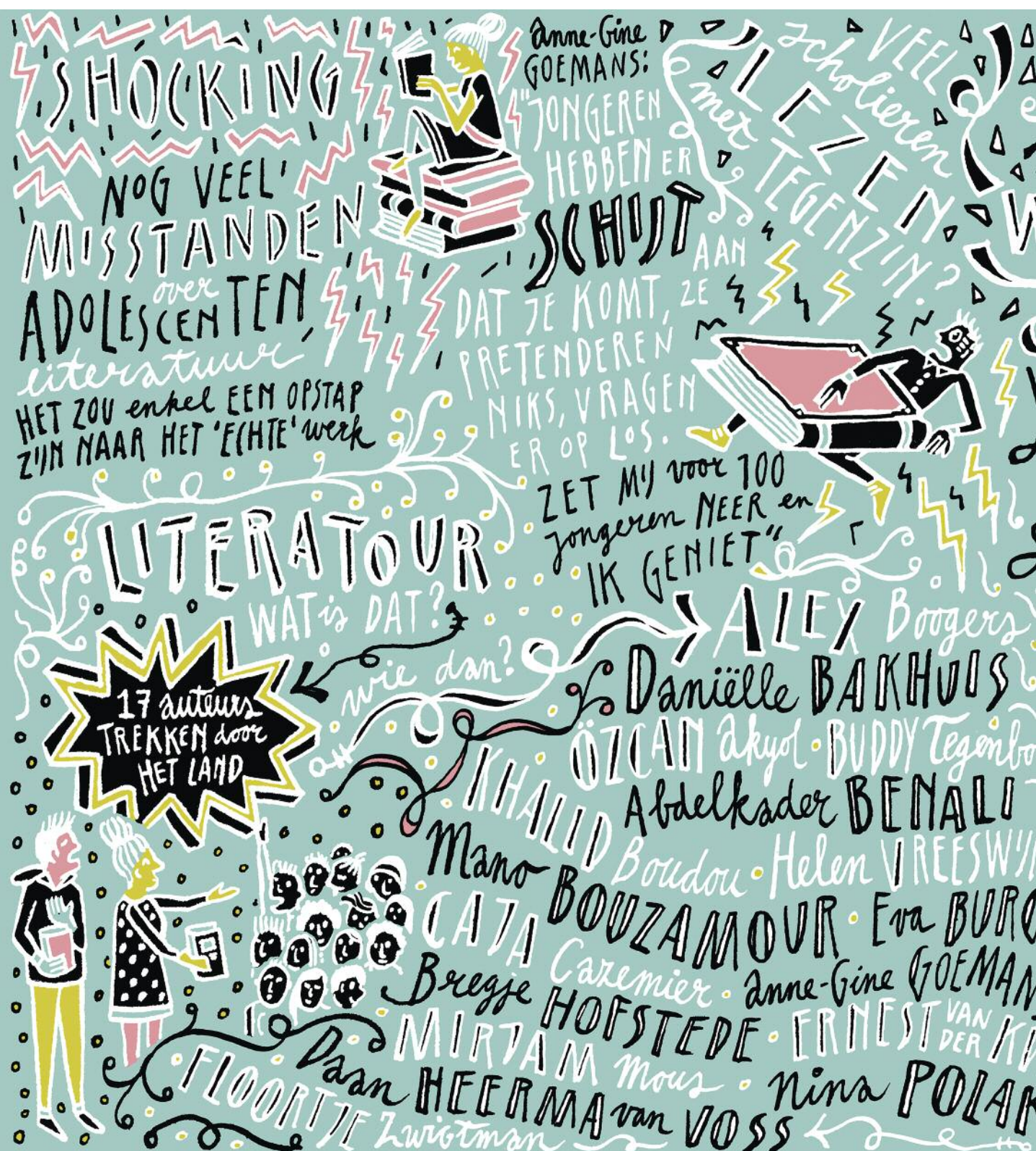
Nederland Leest 2016 vindt plaats van 1 t/m 30 november, nederlandleest.nl

De Dioraphte Literatour Prijs (vakjury prijzen en publieksprijs) wordt uitgereikt op 16 september 2016 voorafgaand aan de Literatour, de Boekenweek voor jongeren, die duurt van 19 tot en met 25 september, literatour.nu

Nederland Leest vindt plaats van 1 t/m 30 november 2016, nederlandleest.nl

Inschrijven voor De Inktaap kan via de website inktaap.org. De prijsuitreiking vindt plaats in het voorjaar van 2017.

[19zen](http://19zen.nl)



Lezen

STICHTING LEZEN